

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל

רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ב' סיון תשע"ג: הדלקת נרות: ירושלים 50: 6: תל-אביב: 05: 7: חיפה: 58: 6: מוצאי שבת: ירושלים: 06: 8: תל-אביב: 09: 8: חיפה: 10: 8: ר"ת: 43: 8:

פרשת במדבר

החזקת לומדי תורה

לתמוך בלומדי תורה כדי שיוכלו לעסוק בתורה ללא טרדות!

נלמד מהפסוק: "מטה זבולן" (פרק ב-ז)

ולכאורה, מדוע לא נאמר "ומטה זבולן" (עם ו' החיבור) כדרך שנאמר בשאר שבטים: וכתב בעל הטורים ליישב: "לפי שזבולן היה מפרנס ליששכר, וראיתי בתנחומא הטעם שלא אמר "ומטה" זבולן כמו שכתב בכולן, ללמד שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו של יששכר, ולפיכך לא רצה הכתוב לעשותו טפל לו, לומר ששכרו גדול כמותו. וכן הוא אומר "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר". וכתוב: "כי בצל החכמה בצל הכסף", לכן חשוב הכל כמטה אחד, וכאילו אמר יששכר מטה זבולן".

חז"ל שואלים בגמרא (ברכות יז.) במה זוכות הנשים לעולם הבא? ומתראת הגמרא: בזכות דאגתן ללימוד התורה של בניהן, ובכך שהן מאפשרות לבעליהן ללמוד בבית המדרש וממתנות להם.

והתמיהה מתבקשת מאליה: מה שאלה היא זו "במה זוכות"? וכי חסר להם מצוות שחייבות בהן? וכי לא די באלו כדי לזכותן בחיי עולם הבא?!

אלא ביאר הגרצ"פ פרנק זצ"ל בטוב טעם עפ"י המובא בגמרא (כתובות קיא:): "עמי ארצות אינן חיינן שנאמר (ישעיהו כד-יט) כי טל אורות טליך וארץ רפאים חפיל" - כל המשתמש באור תורה, אור תורה מחייהו (בתחיית המתים) וכל שאין משתמש באור תורה אין אור תורה מחייהו.

מוסיפה הגמרא עצה נוספת לתחיית המתים גם למי שלא עוסק ממש בתורה: נאמר "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום" וכי אפשר להדבק בשכינה והרי "אש אוכלה היא" אלא: כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא לת"ח והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה.

הנה כי כן, למדנו שהזכות לתחיית המתים לא תתכן אלא ע"י זכות התורה, וזו אחת מהשתיים: או שלומד בעצמו. או שמחזיק ותומך בלומדי התורה.

מענה נבין את שאלת הגמרא "במה זוכות הנשים" שהרי אשה פטורה מתלמוד תורה וגם אין בידה לתמוך בלומדי תורה [שהממון של הבעל]. ועל זה השיבה: בכך שדואגות ללימוד התורה של בניהן ומאפשרות לבעליהן ללמוד תורה כל היום בבית המדרש, זוהי הקרבה שבזכותה נחשבות "דבקים בשכינה". וזוכות לתחיית המתים. (עפ"י פניני הגרצ"פ)

"נשים במאי זכייין"...

בל"ג בעומר תרפ"ד נערכה בעיר לובלין חנוכת הבית של ישיבת לובלין. חמישים אלף איש השתתפו באירוע. ובראשם **כ"ק האדמו"רים מגור ומצ'ורטקוב**.

והנה ברגעים חגיגיים אלו הוקם לפתע בית דין של שלושה שהיה מורכב משני האדמו"רים ומבעל השמחה הגאון **רבי מאיר שפירא זצ"ל**. מה קרה? הגברת אייכנבוים, רעייתו של הנדיב, זה שתרם את המגרש לבנין הישיבה, "תובעת" את בעלה לדין תורה. היא דורשת לזכות בחציה של המצוה הגדולה הזו, שכן המגרש שייך גם לה...

אך בעלה הייטבע"י התנגד לכך ולא היה מוכן לוותר על חצי המצוה. רבי מאיר נטה להסכים לטיעונו בנימוק שעיקר הרצון לתרום הגיע מהגביר וא"כ לא יתכן שרעייתו תזכה בשוה לו.

לא נחה דעתה של הגבירה עד שהושגה פשרה אשר בה התחייבה לספק לתלמידי ישיבת לובלין חלב, חמאה וגבינה - במשך כל זמן קיום הישיבה - מאחת מאחוזותיה, אשר בסביבות לובלין. או-אז נפסק לה, פה אחד חלק שוה עם בעלה בזכות הקמת הישיבה...

עפ"י ניצוצי אור המאיר

זכותם של "האחים הרבנים בני יעיטי"

סיפור היעב"ץ (בפירושו עץ אבות): שמעתי מפי אבא מורי ז"ל על האחים הרבנים בני יעיש שהיו גבירים גדולים ולקחו את המהרי"ט (רבי יוסף מטראני ז"ל) לביתם על מנת שיתפרנס מכיסם בשוה ויטול חלק מנכסיהם כשותף, ושם זכה לכל הגדולה שלמד תורה ברווח בלי שום טרדה, לפי שהם עסקו במשא ומתן והוא חלק עמהם ולא טרח כלל.

לזכר עולם יהיו צדיקים אלו שהרבו והרביצו תורה בישראל בדרך זו, באופן היותר שלם האפשרי, כי בכגון זה אוכל הת"ח בלי בושה ולבו פנוי לתורה.

שם הגדולים

עלון "איש לרעהו" פרשת במדבר הוקדש לעילוי נשמות
הרה"ג רבי סלימאן בן רבי דוד שישון זצ"ל

נפטר ז' סיון

ת. נ. צ. ב. ה.

מצוה ללמד תורה לתלמידים, גם אם אינם בניו ובני בניו!

נלמד מהפסוק: "ואלה תולדות אהרן ומושה" (פרק ג-א)

וכתב רש"י (עפ"י גמ' סנהדרין יט): ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה... שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. עכ"ל. ומוסיף הש"ה הק': ולא תאמרו "כאילו ילדו, ולא ילדו ממש. כי אדרבה הוא ילדו בעצמו, כי אביו ואמו נתנו לו הגוף, והרב משפיע בו נשמה... על כן אשרי מי שעושה כן ולומד ומלמד בן חברו תורה, ובחינם, אז שכרו כפול מן השמים. עכ"ד.

ד' מעלות נשגבות למי שמלמד מתורתו לאחרים

נאמר (בשיר השירים א-ג) "לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך". ודורשת הגמרא (עבודה זרה לה): מפסוק זה על ד' מעלות שישנו בתלמיד חכם כאשר מלמד תורתו לתלמידים: א) "לריח שמניך טובים" - למה ת"ח [שמלמד] דומה? לצלוחית של פליטון [שמן אפרסמון שריחו טוב] מגולה ריחה נודף, מכוסה אין ריחה נודף. והוא הדין ת"ח כאשר מלמד לאחרים "ריחו נודף" היינו שיוצא לו שם טוב [ככתוב "שמן תורק שמך"].

ב) ולא עוד אלא שדברים המכוסין ממנו מתגלין לו [ע"י שמלמד לאחרים מתגלין לו בנקל, וזה מתאים עם דברי התנא "מתלמידי יותר מכולם]. שנאמר "עלמות אהבוך" קרי ביה "עלמות" [דברים שנעלמים ממנו].

ג) ולא עוד אלא שמלאך המות אוהבו [ולא ממתיו] שנאמר עלמות אהבוך, קרי ביה "על מות" [הממונה על מות אוהבו].

ד) ולא עוד אלא שנוחל שני עולמות, אחד העולם הזה ואחד העולם הבא, שנאמר "עלמות" קרי ביה "עולמות".

על המעלה הא' הקשה המהרש"א: מדוע דימו חז"ל את הת"ח לצלוחית המחזיקה את השמן הטוב ולא דימוהו לשמן הטוב עצמו? ומבאר שחז"ל דימו את הת"ח לצלוחית ואת שכלו, שהוא כח הנשמה שבו, לשמן הטוב הדולק בו, כמו שנאמר "נר ה' נשמת אדם". ובאים חז"ל ללמדנו שלא יחזיק הת"ח את תורתו לעצמו שרק הוא יקרא ת"ח ולא אחר, אלא ילמדה לאחרים. וכשם שאם מוריקים מהצלוחית את השמן שבה, לכלי אחר, הרי ריחה נודף. כך הוא הת"ח אם מוריק תורתו ומלמדה לאחרים ריחו נודף ומוסיף חכמה על חכמתו.

האם גם חכם המלמד חכם נחשב כאילו עשאו?

יש לדון ולעיין בדברי חז"ל [המלמד בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו] היאך יהיה באופן שחכם מלמד את חכם חברו ומוסיף לו תורה על תורתו, האם גם בזה נחשב כאילו עשאו? והנה המהר"ל (בנתיבות עולם נתיב התורה ח"ח) אכן כתב שבאופן זה לא נחשב כאילו עשאו.

והקשה עליו הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל ממה שסיפרו חז"ל בגמרא (נדרים מא.) על רבי ששנה משנה בשלוש עשרה אופנים ולימד את רבי חייא רק שבעה אופנים מתוך הי"ג. וכשחלה רבי ושכח לימודו, שיען לפניו רבי חייא את אותם שבעת אופנים שלימדו רבי קודם שנחלה. ואולם אותם ששה אופנים שלו לימדו נשכחו ממנו.

ומספרת הגמרא שהיה שם כובס ששמע את רבי כששיין לעצמו [קודם שחלה] את כל הי"ג אופנים, וידע אותם. הלך רבי חייא ולמד אותם מהכובס וחזר לרבי ושיין לפניו גם את ששת האופנים האבודים. וכשראה רבי, לאחר מכן, את אותו כובס אמר לו: "אתה עשית אותי ואת חייא?! ופירש המפרש: "אתה עשית" דגמר להו דכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו...

הרי נמצאנו למדים מגמרא זו שגם באופן שמלמדים את החכם הגדול ומוסיפים לו תורה על תורתו החשיב רבי שעשאוהו, וקשה על קביעתו של המהר"ל שבאופן זה לא אומרים "כאילו עשאו"! [במיוחד קשה לאור המובא בספ"ק שלעתיד לבוא יזכירו לאדם את כל מה שלמד בעוה"ז ושכח מחמת אונסו, וא"כ, אין זה דומה למי שלא למד כלל ואילו לא שלימדוהו לא היה יודע לעולם]. ודוחק לומר שאמר רבי לכובס כן, בדרך ענוה וכדי לכבדו מתוך הכרת הטוב, שהרי מצינו לגדולי עולם שנהירו בדקדוק האמת גם בכה"ג. וצ"ע.

"זה נהנה וזה לא חסר..."

מעשה מעניין סיפר כ"ק האדמו"ר גאב"ד אונגוואר הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל (בעל שו"ת משנה הלכות) ואמר שמצוה לפרסמו:

כ"ק האדמו"ר מגור בעל "אמרי אמת" שכר מלמד שילמד תורה את בנו רבי פנחס מנחם (לימים האדמו"ר בעל הפני מנחם). כשביקש הרבי לשלם את שכרו של המלמד, סירב המלמד לקחת.

כאשר שמע הרבי כי המלמד מסרב לקחת שכרו, אמר לבנו שיגיד למלמד שאם לא יקח את הכסף, יכפה עליו לעשות זאת, מדין "כופין אותו על מדת סדום".

את פשר הכפיה הסביר האדמו"ר בכך שהרי יש כאן "זה נהנה וזה לא חסר" שכן האדמו"ר לא יחסיר מעצמו מאומה אם ישלם שהרי על שכר בניו לתלמוד תורה אם מוסיף מוסיפין לו, ואילו המלמד נהנה מהכסף, ועל זה נאמר בגמרא שכופין אותו על מדת סדום...

טובך יביעו

"המלמד בן חברו תורה"

פעם דרש הגאון מטשיבין - רבי דב בעריש וויידנפלד זצ"ל בדברי חז"ל (סנהדרין צט): "כל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו" שתפקידו של מרביץ תורה לתלמידיו הוא ללמד, כמו אם רחמניה לילדיה, שמתאמצת להאכילם ומנסה להכניס מזון לפיהם בכל דרך אפשרית, ועושה כל טצדקי כדי שיאכלו, כך צריך הרב להתאמץ בכדי ללמד את תלמידיו ולמצוא את הדרך בה ילמדו ויתעלו.

הוא עצמו היה דוגמא לכך. מעשה שנכנס אליו ראש ישיבה להתייעץ על כך שברצונו להוציא בחור מהישיבה, מפאת חוסר הצלחה מוחלטת בלימודיו. הזמין הרב מטשיבין את אותו בחור לישיבתו "כוכב מיעקב" ללמוד בה. התרגש הבחור מכך שמזמינו לישיבתו ונענה בשמחה להזמנה. הוא החל ללמוד בהתמדה עד שעלה ונתעלה.

או-אז קרא הרב מטשיבין לאותו ראש ישיבה והציע לו להחזיר את הבחור המצויין חזרה לישיבתו. אותו בחור הינו כיום מרביץ תורה חשוב.

שר התורה

"כאילו ילדו"

סיפר הגר"ב רימר שליט"א: סיפר לי בחור תימני שאביו דחק בו ללמוד הלכות שחיטה ומחמת כיבוד אב עשה כן. לאחר מכן חייבו אביו ללמוד כל הלכות יורה דעה ולקבל כתב סמיכה. באותו זמן נודמן לו באקראי לנסוע באוטובוס לבני ברק ולשבת ליד הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל. רבי אברהם לא הכירו, והוא לא הכיר אותו.

לאחר ששוחחו מעט בלימוד סיפר הבחור בתמימות לרבי אברהם על בקשתו של אביו, באומרו שהוא חפץ מאד לקיים בקשתו אך אינו יודע כיצד יוכל להצליח בזה.

השיב לו רבי אברהם על אתר: "תבוא אלי הביתה, ונלמד יחדיו להשלמת הענין..." וכך למד עמו במשך חצי שנה. לאחר מכן עבר סדר לימודם לירושלים. הוא קיבל מפתח של בית הכנסת בנחלאות, ובמשך תקופה ארוכה למד עמו מידי לילה עד חצות עד שהשלים ללמוד כל ההלכות ביורה דעה.

מתוך מאמר

לקרב רחוקים ולסייע בידם לזכות באושר הרוחני שבחיי תורה ומצוות!

נלמד מהפסוק: "הקרב את מטה לוי" (פרק ג-ו)

ובמדור רבה (פרק ג) הביאו חז"ל על פסוק זה את הפסוק "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה" ודרשוהו חז"ל על שבט לוי. וכתב בצוואת הבעל שם טוב שישנו צדיק שנמשל ל"ארז" שאף שהוא גדול בתורתו, אינו משפיע על הזולת, כארז שהוא גדול אך אינו נושא פירות. מאידך, יש צדיק שנמשל ל"תמר" שמשפיע על הרחוקים ומקרבם לאביהם שבשמים כתמר שמפריח פרי. על שבט לוי דרשו פסוק זה. שאף שהיו עוסקים בתורה כארז, היו פורחים כתמר להשפיע על הבריות ולקרבים לתורה.

בדרשה שנשא הרב מפוניבז' - הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל אחרי השואה, בלונדון, במהלך חיפושיו אחרי עקבות אבודים של ילדי ישראל, תינה בזעזוע נפשי עמוק את כאבו וצערו על הטרגדיה הנוראה שפקדה רבים מן היתומים האלה אשר "מציליהם" הנוכחים העבירו אותם לשמד. וכך אמר:

"אנו שרויים כעת באותו מצב טראגי שהיה מנת חלקו של נח בתיבה אחרי המבול, אשר ברגע שהיה מסוגל לפתוח צהר ולהביט בעדו החוצה, נוכח לראות שכל העולם חרב... וכאשר שלח לבסוף את היונה, כדי לבדוק אם שרד משהו מן העולם שלפני המבול, הביאה לו "עלה זית טרף בפיה..."

"וביארנו חז"ל (במד"ר בראשית לג) מהו "טרף" נקטף! [כמו "טורף טורף יוסף"]. באותה שעה גדול היה צערו של נח: לא די שהכל נמחה, נשאר רק שריג זית ועלה בודד, והנה באה היונה וקטפתו... הלא אילו הניחתו במקומו, היה צומח ונעשה אילן גדול... והנה אנחנו בדיוק באותו מצב... טורף טורף יוסף..."

דברים נוקבים על חובת עשיית נפשות לתורה כתב הגרא"א זסלר זצ"ל באחת מאיגרותיו: "צריך לעשות בני תורה לא רק מן הילדים אלא גם מן המבוגרים. אם אנו לא נעשה מי יעשה? ובדור הזה הרי מי שאין לו מבט בן תורה הוא מחוסר ברחניות לגמרי. וא"כ ההכרח לגייר יהודים..."

"מה ה' דורש מאתנו עכשיו? לקחת חבל ולחגור מתנינו ולסובב לחפש מושפעים אשר נוכל לעשותם לבני תורה. ללמד בישיבות דבר גדול הוא, אבל ללכת מבית לבית ולטעון ולטעון עד שימצאו מתחת לתהום איזה נער או בחור שאפשר לפעול עליו ולהראות לו וללמדו את השקפות התורה..."

נהגו רבותינו שאף בעלי עבירה חמורים לא היו מרחיקים אותם לגמרי, שכן דוקא הקירוב והקשר המסויים עמם, ריסן והשפיע עליהם שלא יהיו גרועים יותר, וכאותו מעשה שאירע עם **החפץ חיים** כאשר באסיפת רבנים ביקשו להוקיע ולהרחיק לגמרי פרנסי מפלגה מסויימת שהיו פורקי עול, והשיב להם הח"ח, שגם בתקופת משה רבינו היו בעלי עבירה מפורסמים דתן ואבירם, ובוודאי הכיר משה את טיבם, ואעפ"כ היה מזמינים לכל אסיפה חשובה. מדוע נהג עמם משה בקירוב זה? משום שהכיר שאילולא כן עלולים להתדרדר ולהיות גרועים יותר...

מסירות נפש של משפחה...

סיפר הגאון רבי שמחה קוק שליט"א: לפני שנים רבות הגיעה משפחת מהגרים לארה"ב, ובימים ההם היה נסיון קשה ביותר לשמור שבת. למרות זאת, אבי המשפחה התאמץ לשמור ובגין כך נזרק בכל שבוע ממקום עבודתו בגלל סירובו לעבוד בשבת, עד שנשאר מחוסר פרנסה לגמרי. ואם לא די בכך, הגיע בעת ההיא בעל הדירה שגרו בה, שהיה נכרי, וזרק אותם מהדירה, באמצע הלילה, לתוך הגשם והכפור. ונותרו ברחוב ללא קורת גג לראשם.

נכמדו רחמיו של שומר הבנין והכניס את המשפחה למחסן הפחמים של הבנין, שבו, כמובן, לא היו תנאים מינימאליים למגורים. פניהם של הילדים הושחרו משחרורית הפחמים שבמחסן.

והנה במקרה עבר שם יהודי עשיר שהופתע לשמוע ילדים "שחורים" מדברים ביידיש... עד שנתברר לו מצבה הקשה של המשפחה. הוא שלף מכיסו, ללא היסוס, סכום של חמש מאות דולר (שהיה סכום עצום בימים ההם והיה בו כדי לפרנס את כל המשפחה למשך תקופה ארוכה) וביקש לחעניק לאבי המשפחה.

אלא שכאן התערבה אם המשפחה ושאלה את העשיר הנדיב, האם הוא שומר שבת? כשהשיב בשלילה, סירבה האשה לקבל את הכסף באומרה: "הננו מוסרים נפשינו על שמירת השבת, ועכשיו נשתכר, חלילה, מחילול שבת של יהודי!" הם סירבו בכל תוקף לקבל את המענק.

העשיר הנדהם חזר לביתו וסיפר לאשתו בהתפעלות את כל אשר ראו עיניו. התרגשה האשה מאד והחלה לטעון: "הרי גם אנחנו שמרנו בעבר את השבת, אלא שאחר שהגרנו לארה"ב נתקלנו במצב קשה של פרנסה בדיוק כאותה משפחה, ובקשת ממני רשות לחלל שבתות אחדות עד שתתבסס... ולא יכולתי לעמוד בלחץ והרשיתי לך, והמשכנו לחלל שבתות הרבה... ואולם עתה - הודיעה האשה נחרצות - בראותי כזו מסירות נפש של משפחה למען שמירת שבת, הנני דורשת להתחיל תיקף ומיד בשמירת שבת ואם לא, אני עוזבת את הבית!"

ואכן דבריה התקיימים של האשה פעלו את פעולתן וגם משפחה זו החלה לשמור שבת. וסיים רבי שמחה קוק את סיפורו בעדות אישית כי ידוע לו, שאחד היהודים העשירים המפורסמים כיום ביותר בארה"ב הוא נכד לאותה משפחה שמסרה נפש על שמירת השבת! ואילו ביחס למשפחה השניה שחזרה בתשובה ישנם כמה מנכדיה שהם כיום ראשי ישיבות מרביצי תורה!

קונטרס פניני חיים

כוחה של דרשה אחת

סיפר אחד המשגיחים הרוחניים באחת הישיבות הגדולות: "יום אחד עוצר אותי בדרכי, יהודי חרדי בלתי מוכר, ואומר לי "שלום עליכם" הוא שאל אותי אם אני מכיר אותו ועניתי לו בשלילה, ואז סיפר לי את הדברים הבאים:

"**פעם** עברתי ביום תשעה באב ליד ביתו של ר' יעקב לוינסון - מכניס האורחים הידוע בשכונת סטמפורד-היל בלונדון שבאנגליה, אשר תמיד מתאכסנים אצלו עשרים-שלושים משולחים האוכלים ולנים בביתו, והנה שומע אני שמישהו דורש בשפה האנגלית. הענין משך אותי, נכנסתי והאזנתי.

"**כבוד** הרב הוא היה האדם שמסר את הדרשה" - ממשך אותו יהודי לספר - "אותו הזמן הייתי רחוק מיהדות כרחוק מזרח ממערב. אשתי היתה גויה רח"ל, וממילא שני הילדים שלנו היו גויים. הייתי עשיר. היו לי שני "סופרמרקטים" גדולים, וכמובן שהיו פתוחים בשבת כמו בחול. אבל לאחר ששמעתי את הדרשה, הושפעתי ממנה הרבה והחלטתי לחזור בתשובה.

"**הלכתי** וגיירתי את אשתי ואת ילדי, ואף מכרתי את כל עסקי ועליתי לארץ ישראל. כאן קידשתי את ביתי בכל המובנים והבנים שלי כבר לומדים בישיבות הקדושות, והכל מכוחה של אותה דרשה שלכם! הדרשה הזו היא שהצילה אותי ואת משפחתי!..."

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

בנינו ערבים בעדינו! / הרב נפתלי זינברג

אמור לבוא מצידנו אל הנהלת המוסד ללא וויתורים. אבל המציאות היא שההורים סומכים על הצוות של הת"ת לעשות את הדבר הנכון ולא מפצירים בד"כ. והרבה מנהלים שעדיין לא ראו את האור לא רוצים לכפות את הלימוד על הצוות החינוכי, למרות שהנושא הוא כל כך הכרחי לקיומו. התוצאה היא, שאנחנו כהורים, מתלוננים על הדור הצעיר שאינו מחונך כפי רוחנו!!

ונשאלת השאלה, מדוע לא הפצרנו להדגיש מדות טובות ודרך ארץ במערכת החינוך?!

לפעמים, ללא אשמתנו, בשוגג, אך במו ידינו אנו גורמים נזק חינוכי לילדינו הי"ל-כך' אהובים לנו. הנה דוגמא אמיתית - שאיננה מלמדת על הכלל - מפקח חינוכי נכנס לכיתה ד' וביקש למלא מטלה מסוימת. אחד התלמידים התעניין איזו תמורה יקבל תמורת מילוי המשימה? שאל המפקח: האם אתה גם שואל את אמא איזו תמורה תקבל תמורת מילוי בקשתה?

למחרת חזר הילד וסיפר למפקח שאמא ביקשה ממנו לקחת את אחיו הקטן לאיזה מקום, הוא שאל מה יקבל בתמורה וזכה בשקל!

לא ננתח כאן לעומק את משמעות הסיפור - אישי חינוך יוכלו למצוא בו הרבה משמעויות - אך דבר אחד ברור: אם בכיתה של אותו ילד היו לומדים בקביעות בחוברות המיוחדות, אזי כל המשא ומתן הלזה לא היה מתפתח כלל!

* * *

בכל הכיתות שנצמדו ברצינות לתוכנית הלימודים של עניינים שבין אדם לחברו ראו תוצאות שיפור נפלאות בתחום. זה השפיע על יחס נאות בין החברים, על כבוד לאנשי הצוות ועל קיום מדוקדק יותר של מצות עשה של כיבוד אב ואם. כולם, אבל כולם הניבו מההשקעה הקטנה רווח גדול!

* * *

המפקח יודע זאת. ההורים יודעים זאת. המלמדים גם. מה שחסר זה רק ה"כפה עליהם" שיגרום לכל מוסד ומוסד, ולכל כיתה וכיתה להצטרף לתוכנית המועילה. יותר ממנהל אחד שחו באוזני, שלמרות שהם אישית משוכנעים במאת האחוזים שזו הדרך הנכונה הם לא מעוניינים לכפות אותה על אף אחד. רק אם המלמד "רוצה", המנהל מסכים בשמחה רבה.

מה נעשה: עלינו להתבונן ולהבין שמדובר בכיוון שהוא מחויב המציאות - ויפה שעה אחת קודם! וכאמור יש דברים שחייבים להיות בהכרח.

הפקנו במסירות נפש ובסבסוד חוברות מתאימות לכל הגילאים, הן לתלמודי תורה לכיתות ב'-ח' וגם חוברות מיוחדות להורים עם עצות חינוכיות נפלאות.

כל המעוניין יצור קשר עם המשרד.

בעמדתנו לקראת יום מתן תורה, נזכור שבנינו הם ה'ערבים' עבורנו לקבלת התורה, ועלינו לספק להם את כל כלי הפעולה על מנת שיוכלו לקיים את ערבותם כראוי!

"כפייה דתית!" נשמעת כצירוף-מילים לא מרנין במיוחד. אך בעמדתנו ערב חג מתן תורה ראוי שנתבונן כיצד ניתנה התורה - האם לא בכפייה?

"כפה עליהם הר כגיגית" אומרים חז"ל.

והשאלה הגדולה היא: **מדוע!!** לאחר שהעם כולו הביע רצון מוחלט לקבל את התורה באמרים "נעשה ונשמע" כאחד, מה באה הכפייה להוסיף?

אומר המהר"ל: אם קבלת התורה הייתה תלויה רק ברצונם של ישראל, אז נכון שבשעת מעשה היו מקבלים אותה מרצון - אך מה היה קורה בהמשך? (ומה היה מתפתח באותן ארבעים שנה בהן צעדו במדבר...) אם הייתה קבלת התורה רק ברצון העם, היו יכולים לטעון: **אתמול רצינו - היום איננו רוצים.** וכידוע: הפה שאסר - הפה שהתיר...

ואיך היה העולם מתקיים בלי קיום התורה?! שהרי אם רוצים שדבר מהותי יתקיים לתמיד, הוא חייב להיות מוכרח. כמו "פקק של בקבוק" אם הפקק (הכתר) לא סגור בכח הוא יפול והנוזלים ישפכו או יתלקקלו.

לפיכך; לאחר שהביע העם כולו את רצונו לקבלת התורה, הוסיף הקב"ה וכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית. על מנת שגם לאחר שתפוג ההתלהבות הראשונית יישארו ישראל והתורה מאוחדים לנצח!

* * *

את ביאורו הנפלא של המהר"ל שחתי השבוע באוזני מפקח חינוכי.

וכל זאת למה?!

כידוע מקיים המכון שלנו תוכנית לימוד של עניינים שבין אדם לחברו במוסדות החינוך. במסגרת ה"סבבים" שאני עורך במוסדות, אני משוחח עם מנהלים, מפקחים חינוכיים ומלמדים. בסבב האחרון עלתה בליבי תחושה מסוימת שהייתה משותפת לי ולכמה מאנשי החינוך עימם נועדתי.

אני רוצה לחלוק עמכם את אותה תחושה.

אלפי ילדים בכל רחבי הארץ משיגים תועלת עצומה מלימוד קבוע של חוברות שעוסקות בעניינים שבין אדם לחברו. בבדיקות חוזרות ונשנות שערכנו במשך השנים, ומתוך שיחות עם מאות אנשי חינוך עלתה המסקנה שהתועלת שצומחת מהתוכנית היא מעל המשוער! (ובתנאי כמובן, שלומדים ברצינות).

אך דא עקא: בנושא זה חסר את ה"כפה עליהם הר כגיגית" יש מוסדות שראו את האור של "מעמד הר סיני" והכניסו את לימוד הנושא בחוברות שלנו במערכת. אבל יש מוסדות שעדיין לא ראו את האור, והלימוד בחוברת תלוי בחשק של המלמד, היות והלימוד בחוברות אינו מעוגן עדיין בתוכנית הלימודים התורנית של המוסד. למרות ששמעתי מפורשות מפי מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שיש להטמיע את הלימוד בכל המוסדות.

כהורים, ההפצרה והלחץ ללמוד את הנושא בחוברות, היה